

Església de l'Immaculat

LA CONFESSIÓ EXPLICADA PEL PAPA

Selecció de paraules de la Exhortació Apostòlica de Joan Pau II *Reconciliatio et Paenitentia*

EL PECAT

Reconèixer-se pecador

Com escriu l'apòstol Sant Joan: "Si afirmàvem que no tenim pecat, ens enganyàrem a nosaltres mateixos, i la veritat no estaria en nosaltres. Però si reconeixem els nostres pecats, ell, que és fidel i just, ens perdonarà els pecats i ens purificarà de tot mal." (1Jn 1, 8 s.). Reconèixer el propi pecat, és més, - anant encara més a fons en la consideració de la pròpia personalitat- reconèixer-se pecador, capaç de pecat i inclinat al pecat, és el principi indispensable per tornar a Déu. Molts ja no veuen en què han pecat, i, encara menys, si han pecat greument; ni veuen sobre tot per què haurien de demanar perdó davant d'un representant de l'Església.

Estimadíssims:

"Formar" la consciència pròpia és una tasca fonamental. El motiu és molt senzill: la nostra consciència pot errar. I quan en ella hi preval l'error, ocasiona una malaltia mortal avui molt difosa: la indiferència respecte a la veritat. D'on neix aquesta gravíssima malaltia? El seu origen últim és l'orgull en el que resideix l'arrel de qualsevol mal. L'orgull porta a l'home a atribuir-se el poder de decidir, com un àrbitre suprem, el que és vertader i el que és fals.

Una història sempre actual

«Un home tenia dos fills. Un dia, el més jove digué al pare: "Pare, dóna'm la part de l'herència que em toca"» (cfr. Lc 15, 11-32), diu Jesús posant al viu la dramàtica vicissitud d'aquell jove: la desgraciada partença de la casa paterna, el malbaratament de tots els seus béns portant una vida dissoluta i buida, els tenebrosos dies de la llunyania i la gana, però encara més, de la dignitat perduda, de la humiliació i la vergonya i, finalment, la nostàlgia de la pròpia casa, la valentia del retorn, l'acolliment del Pare.

L'home -tot home- és aquest fill pròdig: enecat per la temptació de separar-se del Pare per poder viure independentment la pròpia existència; caigut en la temptació; desil·lusionat pel buit que, com un miratge, l'havia fascinat; sol, deshonrat, explotat mentre buscava construir-se un món tot per ell; turmentat fins i tot des del fons de la pròpia misèria pel desig de tornar a la comunió amb el Pare.

Però la paràbola posa en escena també al germà gran que refusa el seu lloc en el banquet. Fins que aquest germà, massa segur d'ell mateix i dels seus propis mèrits, gelós, ple d'amargura i de ràbia, no es converteixi i no es reconciliï amb el pare i amb el germà, el banquet no serà encara en plenitud la festa del retrobament i de la troballa.

L'home, -tot home- és també aquest germà gran. L'egoisme el fa ser gelós, li endureix el cor, l'encega i el fa tancar-se als altres i a Déu.

El pecat, ofensa a Déu

La paràbola evangèlica dels dos fills -que de formes diverses s'allunyen del pare, obrint un abisme entre ells- és significativa. Ens fa meditar sobre les funestes conseqüències del refús del Pare, i això es tradueix en un desordre a l'interior de l'home i en el trencament de l'harmonia entre germà i germà. El refús de l'amor patern de Déu i dels seus dons d'amor està sempre en l'arrel de les divisions en la humanitat.

Exclusió de Déu, ruptura amb Déu, desobediència a Déu; al llarg de tota la història humana això ha estat i és, sota diverses formes, el pecat.

L'home, empès pel maligne i arrossegat pel seu orgull, abusa de la llibertat que li fou donada per estimar i buscar el bé generosament, negant-se a obeir el seu Senyor i Pare.

L'home, en lloc de respondre amb amor a l'amor de Déu, se li enfronta com a un rival, fent-se il·lusions i presumint de les seves pròpies forces, amb la conseqüent ruptura de relacions amb Aquell que el creà i que el manté amb vida; el pecat és, per tant, un acte suïcida.

Si el pecat és la interrupció de la relació filial amb Déu, aleshores pecar no és solament negar Déu; pecar és també viure com si Ell no existís, és esborrar-lo de la pròpia existència diària.

Pecat personal i pecat social

El pecat és sempre un acte de la persona, perquè és un acte lliure de la persona individual, i no precisament d'un grup o comunitat. No es pot ignorar aquesta veritat amb la finalitat de descarregar en realitats externes –les estructures, els sistemes, els altres- el pecat dels individus. Això suposaria eliminar la dignitat i la llibertat de la persona.

Els pecats socials són el fruit, la acumulació i la concentració de molts pecats personals. Per tant, la veritable responsabilitat és de les persones.

Mortal i venial

a) Pecat venial

L'home sap prou bé, per experiència, que el camí que el porta al coneixement i amor de Déu, pot aturar-se o distanciar-se, sense per això abandonar la vida de Déu; en aquest cas es dóna el pecat venial, que, no obstant, no haurà de ser atenuat com si automàticament es convertís en una cosa secundària o en un "pecat de poca importància".

b) Pecat mortal

Però l'home sap també, per una experiència dolorosa, que mitjançant un acte conscient i lliure de la seva voluntat pot girar-se enrere, caminar en el sentit oposat al que Déu vol i allunyar-se així d'Ell, separant-se del principi de vida que és Ell, i escollint per tant la mort.

És pecat mortal tot el que té com objecte una matèria greu i, a més, és comès amb ple coneixement i deliberat consentiment. És un deure afegir que alguns pecats, per raó de la seva matèria, són intrínsecament greus i mortals. És a dir, existeixen actes que, per sí i en sí mateixos, independentment de les circumstàncies, són sempre greument il·lícits a causa del seu objecte. Aquests actes, si es realitzen amb el suficient coneixement i llibertat, són sempre culpa greu. Això pot succeir de manera directa i formal, com en pecats d'idolatria, apostasia i ateisme; o de manera equivalent, com en tots els actes de desobediència als manaments de Déu en matèria greu.

c) Conseqüències

El pecat venial no priva de la gràcia santificant, de l'amistat amb Déu, de la caritat, ni, per tant, de la benaurança eterna, mentre que aquesta privació és precisament conseqüència del pecat mortal.

Considerant a més el pecat sota l'aspecte de pena que inclou, Sant Tomàs amb altres doctors anomena mortal al pecat que, si no ha estat perdonat, comporta una pena eterna; és venial el pecat que mereix una simple pena temporal (parcial i expiable en la terra o en el purgatori).

La reconciliació ve de Déu

Com el pare de la paràbola, Déu anhela el retorn del fill, l'abraça quan arriba i prepara la taula pel banquet del nou retrobament, amb el que festeja la reconciliació.

El que més destaca en la paràbola és l'acolliment festiu i amorós del pare al fill que retorna: signe de la misericòrdia de Déu, sempre disposat a perdonar. En una paraula: la reconciliació és principalment un do del Pare celestial.

Aquesta iniciativa de Déu es concreta i manifesta en l'acte redemptor de Crist que s'irradia en el món mitjançant el ministeri de l'Església.

Se'ns pot preguntar: No som nosaltres –únicament nosaltres- els qui assumim la iniciativa de demanar perdó dels pecats?

Certament, també s'exigeix la nostra llibertat. Déu no imposa el seu perdó al que refusa acceptar-lo. Però Déu està "abans" que nosaltres i abans que la nostra invocació per ser reconciliats. Ens espera. Nosaltres no ens allunyariem del nostre pecat si Déu no ens hagués ofert ja el seu perdó. Més encara: no ens decidíem a obrir-nos al perdó, si Déu, mitjançant l'Esperit que Crist ens ha donat, no hagués realitzat ja en nosaltres pecadors un impuls de canvi d'existència, com és, precisament, el desig i la voluntat de conversió. "Us ho demanem –diu Sant Pau- en nom de Crist: reconcilieu-vos amb Déu." (2 Cor 5, 20). En aparença, som nosaltres qui donem les primeres passes; en realitat, en el començament de la nostra reforma de vida està el Senyor que ens il·lumina i ens sol·licita. La gratitud ha d'omplir-nos el cor abans encara de ser alliberats de les nostres culpes mitjançant l'absolució de l'Església.

LA CONFESSIÓ

“Per què revelar a un home com jo la meva situació més íntima i també les meves culpes més secretes?”. “Per què no dirigir-me directament a Déu o a Crist i veure'm obligat, en canvi, a passar per la mediació d'un home per obtenir el perdó dels meus pecats?”

Dada essencial de fe

Com a dada essencial de fe sobre el valor i la finalitat de la Penitència s'ha de reafirmar que el nostre Salvador Jesucrist va instituir en la seva Església el Sagrament de la Penitència, per a que els fidels caiguts en pecat després del Baptisme rebessin la gràcia i es reconciliessin amb Déu.

Gràcies a l'amor i a la misericòrdia de Déu, no hi ha pecat per gran que sigui que no pugui ser perdonat; no hi ha pecador que sigui rebutjat. Tota persona que es penedeixi serà rebuda per Jesucrist amb perdó i amor immens.

Sobre l'essència del Sagrament ha quedat sempre sòlida i immutable en la consciència de l'Església la certesa de que, per voluntat de Crist, el perdó és ofert a cadascú per mitjà de l'absolució sacramental, donada pels ministres de la Penitència.

“A qui perdonareu els pecats...”

Aquest poder de perdonar els pecats Jesucrist el confereix, mitjançant l'Esperit Sant, a simples homes, subjectes ells mateixos a la insidia del pecat: “Rebeu l'Esperit Sant. A qui perdonareu els pecats, li seran perdonats; a qui els retindreu, li quedaran retinguts.” (Jn 20,22). És aquesta una de les novetats evangèliques més notables.

Aquí es revela en tota la seva grandesa la figura del ministre del Sagrament de la Penitència, anomenat, per costum antiquíssima, el confessor. Com en l'altar on celebra la Eucaristia i com en cada un dels Sagraments, el sacerdot, ministre de la Penitència, actua “in persona Christi”.

Confessem els nostres pecats a Déu mateix, encara que en el confessorari els escolta l'home-sacerdot.

Per altre part, els membres del Poble de Déu, amb instint sobrenatural, saben reconèixer en els seus sacerdots a Crist mateix, que els rep i perdona, i agraeixen de tot cor la capacitat d'acollida, la paraula de llum i consol amb què acompanyen l'absolució dels seus pecats.

Quin tresor de gràcia, de vida vertadera i irradiació espiritual no tindria l'Església si cada sacerdot es mostrés sol·lícit en no faltar mai, per negligència o pretextes varis, a la cita amb els fidels en el confessorari!

Altres treballs poden ser posposats i fins i tot abandonats, per falta de temps; però no el treball de la confessió.

Algunes conviccions fonamentals

I. És el camí ordinari

Insidia al Sagrament de la Confessió la mentalitat, de vegades difosa, de que es pot obtenir el perdó directament de Déu fins i tot de manera ordinària, sense apropar-se al Sagrament de la reconciliació.

La primera convicció és que, per a un cristià, el Sagrament de la Penitència és el camí ordinari per obtenir el perdó i la remissió dels seus pecats greus comesos després del Baptisme.

Seria doncs insensat, a més de presuntuós, voler prescindir arbitràriament dels instruments de gràcia i de salvació que el Senyor ha disposat i, en el seu cas específic, pretendre rebre el perdó prescindint del Sagrament instituit per Crist precisament pel perdó.

II. Funció del Sagrament

La segona convicció es refereix a la funció del Sagrament de la Penitència per a qui acudeix a ell. Aquest és, segons la concepció tradicional més antiga, una espècie d'acte judicial; però aquest acte es desenvolupa davant un tribunal de misericòrdia, més que de rigurosa justícia.

Però reflexionant sobre la funció d'aquest Sagrament, la consciència de l'Església descobreix en ell, a més del caràcter de judici en el sentit indicat, un caràcter terapèutic o medicinal: “Jo vull curar, no acusar”, deia Sant Agustí referint-se a la pràctica de la pastoral penitencial, i és gràcies a la medecina de la confessió que l'experiència del pecat no degenera en desesperació.

III. Parts que la componen

La tercera convicció, que vull accentuar, es refereix a les realitats o parts que componen el signe sacramental del perdó i la reconciliació. Algunes d'aquestes realitats són actes del penitent, de diversa importància, però indispensable cada un o per la validesa i integritat del signe, o per a què aquest sigui fructuós.

1. Examen de consciència

Una condició indispensable és, per davant de tot, la rectitud i transparència de la consciència del penitent. L'acte anomenat examen de consciència ha de ser sempre no una ansiosa introspecció psicològica, sinó la confrontació sincera i serena amb la llei moral interior, amb les normes evangèliques proposades per l'Església, amb el mateix Crist Jesús, que és per a nosaltres mestre i model de vida.

Apreneu a dir-li blanc al que és blanc, i negre al que és negre; mal al que és mal, i bé al que és bé. Apreneu a dir-li pecat al pecat, i no li digueu alliberació i progrés, encara que tota la moda i la propaganda fossin contraries a això.

2. Dolor i propòsit

Però l'acte essencial de la penitència, per part del penitent, és la contrició, un refús clar i decidit del pecat comès, junt amb el propòsit de no tornar a cometre'l, per l'amor que es té a Déu i que reneix amb el penediment. D'aquesta contrició en depèn la veritat de la penitència.

En realitat, la negligència per sol·licitar el perdó, fins i tot la negativa de convertir-se, és el que és propi del pecador, avui com ahir.

La necessitat de la confessió potser lluita en l'ànima amb la vergonya; però quan el penediment és sincer i autèntic, la necessitat venç a la vergonya.

3. Acusació dels pecats

Acusar els propis pecats és exigít en primer lloc per la necessitat de que el pecador sigui conegut per aquell que en el Sagrament exerceix el paper de jutge –el qual ha de valorar tant la gravetat del pecat, com el penediment del penitent- i al mateix temps fa el paper de metge, que ha de conèixer l'estat del malalt per ajudar-lo i curar-lo. La acusació dels pecats és també el gest del fill pròdig que torna al pare i és acollit per ell amb el petó de la pau; gest de lleialtat i de valentia; gest d'entrega de sí mateix, per sobre del pecat, a la misericòrdia que perdona.

Tingueu present que encara està vigent i ho estarà per sempre en l'Església la necessitat de la Confessió íntegra dels pecats mortals.

Perquè, si el pecat i la culpa no fossin reconeguts pel que són als ulls de Déu, llavors es posaria en perill el que hi ha de més humà en el propi home: "Has pecat? –ens pregunta Sant Joan Crisòstom- confessa doncs a Déu!... Denuncia el teu pecat, si vols que et sigui perdonat. No ens hem de cansar per fer això, no necessitem girs de paraules, ni gastar-nos diners: res de tot això. Es necessita reconèixer de bona fe els propis pecats i dir: He pecat".

4. El moment del perdó

Un altre moment essencial del Sagrament de la Penitència correspon ara al confessor jutge i metge, imatge de Déu Pare que acull i perdona a aquell que retorna: és la absolució.

La fórmula sacramental: "Jo t'absolc..." i la imposició de la ma i el senyal de la creu, traçat sobre el penitent, manifesten que en aquell moment el pecador contrit i convertit entra en contacte amb el poder i la misericòrdia de Déu. És el moment en el que, en resposta al penitent, la Santíssima Trinitat es fa present per esborrar el seu pecat i retornar-li la innocència, i la força salvífica de la Passió, Mort i Resurrecció de Jesús és comunicada al mateix penitent. Únicament la fe pot assegurar que en aquell moment tot pecat és perdonat i esborrat per la misteriosa intervenció del Salvador.

5. Complir la penitència

La satisfacció és l'acte final, que corona el signe sacramental de la Penitència. En alguns països, el que el penitent perdonat i absolt accepta complir, després d'haver rebut l'absolució, s'anomena precisament penitència.

La penitència té per missió aconseguir la remissió de les penes temporals que, després de la remissió dels pecats, queden encara per expiar en la vida present o en la futura.

Altres conviccions

a) Alguns fruits del perdó

S'ha de subratllar que el fruit més preciós del perdó obtingut en el Sagrament de la Penitència consisteix en la reconciliació amb Déu, la qual té lloc en la intimitat del cor del fill pròdig, que és cada penitent. Però s'ha d'afegir que aquesta reconciliació repara les ruptures causades pel pecat: el penitent perdonat es reconcilia amb ell mateix en el fons més íntim del seu propi ésser, en el que recupera la pròpia veritat interior; es reconcilia amb els germans, agredits i lesionats per ell d'alguna manera; es reconcilia amb l'Església, es reconcilia amb tota la creació.

Crist ens guareix precisament allà on hem estat malats d'aquell mal contagiós que crea el desequilibri en el món sencer: l'egoisme, l'enveja, la voluntat de domini...

I tots els qui s'apropen al confessor, de vegades després de molts anys i amb el pes de pecats greus, en el moment d'allunyar-se d'ell, troben l'alleujament desitjat; troben l'alegria i la serenitat de la consciència que fora de la confessió no podran trobar en cap altre lloc.

b) Eucaristia i confessió

Hi ha altres raons per estranyar-se i tenir algun temor, quan en certes regions es veu a tants fidels rebre l'Eucaristia, sent molt pocs els qui s'han apropiat al sagrament de la reconciliació.

Però queda en peu l'advertència de Sant Pau: "quí menja i beu sense tenir present que es tracta del cos del Senyor, menja i beu la seva pròpia condemna." (1 Cor II, 29). "Tenir present que es tracta del cos del Senyor" significa, per la doctrina de l'Església, predisposar-se a rebre l'Eucaristia amb una puresa d'esperit que, en el cas de pecat greu, exigeix la prèvia recepció del sagrament de la Penitència.

A qui desitja combregar se li ha de recordar aquest precepte: "Que cadascú s'examini a si mateix" (1 Cor II, 28). I la costum de l'Església mostra que aquesta prova és necessària, per a que ningú conscient d'estar en pecat mortal, encara que es consideri penedit, s'apropi a la santa Eucaristia sense fer prèviament la confessió sacramental.

c) Sigueu coherents

Mantingueu-vos coherents amb el missatge i amistat de Jesús; viviu en gràcia, romaneu en el seu amor, posant en pràctica tota la llei moral, alimentant la vostra ànima amb el Cos de Crist, rebent periòdicament i sèriament el sagrament de la Penitència.

d) La única manera ordinària de confessar-se

La confessió individual i íntegra dels pecats amb l'absolució igualment individual constitueix la única manera ordinària amb la que el fidel, conscient de pecat greu, és reconciliat amb Déu i amb l'Església. D'aquesta ratificació de l'ensenyança de l'Església, resulta clarament que cada pecat greu ha de ser sempre declarat, amb les seves circumstàncies determinants, en una confessió individual.

En canvi, la reconciliació de múltiples penitents amb confessió i absolució general té el caràcter d'excepció i per tant no queda a la lliure elecció. Aquesta no pot convertir-se en la forma ordinària, i no pot ni ha d'utilitzar-se si no és "en casos de greu necessitat", quedant ferma la obligació de confessar individualment els pecats greus abans de recórrer de nou a una altra absolució general. Aquesta confessió posterior íntegra i individual dels pecats s'ha de fer lo abans possible.

e) Confessor fix

És necessari comprendre la importància de tenir un confessor fix a qui recórrer habitualment: ell, arribant a ser així també director espiritual, sabrà indicar a cadascú el camí a seguir per respondre generosament a la crida a la santedat.

f) Maria, "aliada de Déu"

Us convido a dirigir-vos amb mi al Cor Immaculat de Maria, Mare de Jesús, en la que es va realitzar la reconciliació de Déu amb la humanitat. Vertaderament Maria s'ha convertit en la "aliada de Déu" en virtut de la seva maternitat divina, en la obra de la reconciliació.

Esperança nostra, mira'ns amb compassió, ensenya'ns a anar contínuament a Jesús i, si caiem, ajuda'ns a aixecar-nos, a tornar a Ell, mitjançant la confessió de les nostres culpes i pecats en el sagrament de la Penitència, que porta assossec a l'ànima.

BREU EXÀMEN DE CONSCIÈNCIA

1. He dubtat o negat les veritats de la fe catòlica?
2. He practicat la superstició o l'espiritisme?
3. M'he apropiat indignament a rebre algun sagrament?
4. He blasfemat? He jurat sense necessitat o sense veritat?
5. Crec tot el que ensenya l'Església Catòlica?
6. Faig amb desgana les coses que es refereixen a Déu?
7. He faltat a Missa els diumenges o dies festius? He complert els dies de dejuni i abstinència?
8. He callat a la confessió per vergonya algun pecat mortal?
9. Manifesto respecte i afecte als meus pares i familiars?
10. Sóc amable amb els estranys i em falta aquesta amabilitat en la vida de família?
11. He donat mal exemple a les persones que m'envolten? Les corregeixo amb còlera o injustament?
12. M'he preocupat de la formació religiosa i moral de les persones qui viuen amb mi o que depenen de mi?
13. He enfortit l'autoritat del meu cònjuge, evitant reprendre'l, contradir-lo o discutir davant dels fills?
14. Em queixo davant de la família de la càrrega que suposen les obligacions domèstiques?
15. Tinc enemistat, odi o rancúnia contra algú?
16. Evito que les diferències polítiques o professionals degenerin en indisposició o odi cap a les persones?
17. He fet mal a algú de paraula o d'obra?
18. He practicat, aconsellat o facilitat l'avortament?
19. M'he embriagat, begut en excés o consumit drogues?
20. He descuidat la meua salut? He estat imprudent en la conducció de vehicles?
21. He estat causa de que altres pequessin per la meua conversa, la meua manera de vestir, la meua assistència algun espectacle o amb el préstec d'algun llibre o revista? He mirat de reparar l'escàndol?
22. He estat mandrós en el compliment dels meus deures? Retardo amb freqüència el moment de posar-me a treballar o a estudiar?
23. He acceptat pensaments o mirades impures?
24. He realitzat actes impurs? Sol o amb altres persones? Del mateix o de diferent sexe? Vaig fer alguna cosa per impedir les conseqüències d'aquestes relacions?
25. Abans d'assistir a algun espectacle o de llegir un llibre, em preocupo de conèixer la seva qualificació moral?
26. He utilitzat indegudament el matrimoni? Accepto i visc d'acord a la doctrina de l'Església en aquesta matèria?
27. He pres diners o coses que no son meves? He restituit o reparat?
28. He enganyat als altres cobrant més del que tocava?
29. He malgastat els diners? Dono almoina segons la meua posició?
30. He donat el meu suport a programes d'acció social i política immorals i anticristians?
31. He dit mentides? He reparat els danys que he pogut ocasionar?
32. He descobert, sense causa justa, defectes greus d'altres persones?

33. He parlat o pensat malament dels altres? He calumniat?
34. Sóc exemplar en la meua feina? Utilitzo coses de l'empresa en benefici propi, faltant a la justícia?
35. Estic disposat a patir un minvament en la meua reputació professional abans de cometre o cooperar formalment en una injustícia?
36. Em preocupo de influir –amb naturalitat– per fer més cristià l'ambient al meu voltant? Sé defensar Crist i la doctrina de l'Església?
37. Faig el propòsit de plantejar-me més seriosament la meua formació cristiana i la meua relació amb Déu?

Acte de contrició

Senyor meu, Jesucrist, Déu i Home vertader, Creador, Pare i Redemptor meu; per ser Vós qui sou, Bondat infinita, i perquè us estimo sobre totes les coses, em pesa de tot cor haver-vos, ofès; també em pesa perquè podeu castigar-me amb les penes de l'infern.

Ajudat amb la vostra divina gràcia, em proposo fermament mai més pecar, confessar-me i complir la penitència que em sigui imposada. Amén